

PATAKI EDIT

Hármas

— Ha tanálkozunk valakivel az úton, akkor nem ver meg. Ha nem tanálkozunk, akkor megver. Istenem, add meg nekem ezt a jelet!

— Mért ne adhatna neki is jelet az isten, ha Józsuének megállította a napot?

Lépegetett mama mellett az úton, a sikátoron, s szerette volna valahogy megszüntetni hétéves életét. Az este már sötét volt. A keskeny gyalogjárdán alig fértek el ketten. A kocsiút szélén mély barázda húzódott, néha megcsillant benne a hold.

— Édes istenem, add meg eztet. — Már elfelejtette előző feltételeit. A sötét sikátorból hangokat hallott. — A boszorkányok. Megfogják és elviszik, haját szálanként nádhoz kötik, kiszúrnak a szemét, hátrakötik a sarkát. Elsápadt, de nem mert mamába kapaszkodni.

Csak azért tépte ki, hogy mama ne haragudjon. Csak azért, hogy mamának nehogy rosszul essen. Csúnyán írt, hármas lett, nem maradhatott a füzetben.

Akkor úgy érezte, sikerült: a hármas elhamvadt a tűzben, mama nem látta meg.

De a hármas mintha megmaradt volna benne, átment a füzetből bele, reszkető gyomrába, izzadt tenyerébe.

Valaki szembejött, kitért mama elől a sárba.

— Ilyen későn?

— Hát — a tanítónénál vótunk.

— Megver, biztosan megver. — Elkapta mama szemének a villanását. Legalább vendég gyünne valaki. Lábai összekeveredtek, mint kiskorában, párszor a járda mellé lépett a sárba.

Csak a tata. Persze, hogy csak tata. Ki gyünne ilyenkor, szombat este? Ilyenkor mindenki mosakszik otthon.

— Egyél.

— Nem kell.

— Egyél. Krumplileves.

— Nem vagyok éhes. — Nem éhes, pedig dél óta nem evett. A krumplileves az asztalon van, meleg, a szaga jó, mégis enni kéne. De majd *azután*.

— Tata, add ide a nadrágszíjat! — Sikítani kéne, toporzékolni, kiabálni: ne adja oda, ne adja oda! Ki kéne szaladni az éccakába, szaladni messzire — de *aztán* úgylis visszahoznák.

— Az egész falu minket beszél, a nevelésünket. Nem sül ki a szemed, te disznó? — Az se lenne rosszabb, ha a szeme sülné, sisteregne, bugyborogna. mint a zsír a lábásban.

Térdre esik a földön, a kaszli előtt az ágyvéginél. Be kéne bújni a sarokba az ágy alá, csak egy mozdulat, még sose próbálta, egyszer meg kéne csinálni — de úgylis kihúznák.

„Csak ne a csatos végivel.”

Szemében se könny, se könnyörgés, csak a rúgást váró állat nyüzszítő félelme. „Csak a fejem ne, csak a fejem ne” — ez az egy gondolat van benne, a szörnyű, verés utáni fejtörcsők emlékével.

Ösztönösen számolja az ütéseket, de tizenöt után mindig ötvenegy következik, pedig a nyáron már tudott egyesével számolni sokáig.

Alsó szája szélét beszívja két hiányzó felső foga helyére. A sírás megállt valahol a mellében. Két kezével védi a fejét, a szemét, az arcát, az ütések a tegnapi hurkát érik a hátán.

Csak meg ne lássák a többiek holnap a tornaórán — vagy nem is holnap lesz a tornaóra? Tizenkettő, tizenhárom, tizennégy, tizenöt, ötvenegy, ötvenkettő, ötvenhárom... Valahonnét mindig visszakanyarodik a tizenkettőhöz, körbe forog a számolással. Mama elkapta a bal kezét — a jobb görcsösen kapaszkodik az ágy végébe —, most a bal keze kap ki. „Azzal téptem ki, a buta kezemmel?” Valahonnan három év távlatából merül fel ez a szó — *édesanya* mondta?

Már nem emlékszik, melyik kezével tépte ki, kitépte, mert azt hitte, hogy meghal az a hármas, ha nincs a fületben. A középső ujjá végig kirepedt, biztosan a csat érte, de nem a szemét, jó, hogy nem a szemét és nem az arcát, azt lehet majd mondani, hogy szögbe akadt. Riadt csíkbán szalad a vér a csuklójáig, le kellene nyalni a vért, kiszívni a sebet, babusgatni a középső ujját, mint valami kisbabát. Mindig azt a testrészt szereti legjobban, ami legjobban fáj: a talpát, ha tüssök van benne, a hátát, amíg a hurka be nem gyógyul.

— Csinálsz ilyet máskor is? — mama kifulladtan áll fölötte, lihegve, verejtékezőve, de győztesen.

— Nem — ezt válaszolja, mert tudja, hogy ezt kell válaszolnia. Azt is tudja, hogy soha többé nem csinálna ilyet: mert most is hiábavaló volt.

— Kérj bocsánatot.

— Kérek szépen bocsánatot.

— Csinálsz még ilyet!

— Soha többet nem csinállok ilyet. — Ezt kell mondani, ezt mondja, s ez a legrosszabb az egészben, úgy érzi, ezzel becsapja eddigi konok hallgatását. Tudja, hogy mást csinál majd, s a vége ez. Úgy mozdul, áll fel, mintha nagyon öreg lenne, nézi elidegenedett tagjait: miért nem vastagodtak meg, miért nincs rajtuk és miért van *bennük* az ütés. Holnap megint dadog majd, az iskolában meg se mer szólalni, mert kinevetik, nem mer a többi közé menni, nehogy hozzáérjenek.

Arcal a fal felé fordul az ágyon, szájába veszi az ujját, szájában is, ujjában is az elképzelt érzés: a vér kesernyés sava és a nyál csipése a seben. Mama elfújta a lámpát, sötét van, de biztosan nem jönnek ide a boszorkányok, mert azok csak a jó embereket bántják.

Iszonyatos fejfájásra ébred, sötét van, a halántéka dobog, szeme előtt vörös karikák. Mászna ki a mama háta mögül, csak be ne piszkolja, és fel ne ébressze. A halántékán szorítás, a fülében tán megszakadt valami, üres gyomrát görcsbe rántja a hányás. Bújna a kínjaival, de már késő.

— Látod, megbüntetett a jóisten.

Később is, évek múltán, ha saját hibájából elrontott valamit, szájában érezte az alvadt vér ízét, s ettől elfogta a hányás.

Megalkuvás

A lányok megjöttek apjuk szüleitől — feketén, koszosan, mint vidám ördögfiókák.

Anyjuk eléjük ment a vonattal. Komor volt, szótlan, mint mindig, ha volt férjével vagy a múltjával találkozott.

— Na, megvagytok? — kérdezi atyaian a mostohaapa, ahogy előzékenyen leszedi őket a vonatlépcsőről. Átöleli a feleségét, aztán Etát is, Marit is.

Új lakásba költöztek, amíg a lányok nyaralni voltak — élvezi, hogy ő mutathatja meg.

— Ez az üvegezett veranda — tolja őket előre büszkén. Eta elhajlik az érintése elől. Ilyenkor, otthon töltött szünidők végén, szinte gyűlöli ezt az embert. Apja sajtóán közel van még.

— Ez itt az új bútor.

„Minek dicsekszik? Mintha mi nem látnánk.”

Mari fejest ugrik a rekamiéra, rugózni kezd a közepén.

— Jössz le azonnal? Még mit nem! — Karjánál fogva rántja le a férfi.

Miért fáj, ha Marit bántja? Nehezebb eltérni, mint ha őt szidja meg.

Idegenkedve nézik a másik szobát a régi, „otthoni” bútorokkal. Mari is rosszkedvű lett.

A bemutatás hamarabb véget ért, mint számították. Csalódottak: ennyi az egész? Egész nyáron sokat álmodoztak az új lakásról, azt várták, hogy valamit megváltoztat.

Anyjuk pótebédre hívja őket — tojást sütött, kapros uborkát ad hozzá.

A két hónap alatt elszoktak mostohájuk csámcsogásától. Az új, hosszúkás konyha is idegen, elszótlanodva ülnek szokatlan új helyükön.

— Aztán... dolgoztatok-e sokat?

Először illedelmesen felelgetnek, tapintatosan kerülnek, hogy apjuk vagy nagyszüleik szóba kerüljenek, aztán egymás szavába vágnak, hadarnak, kiabálnak. Érteni ugyan nem sokat lehet belőle, de nem is fontos számukra, hogy átadják élményeiket. Szeretnék minél pontosabban felidézni, újra átélni az elmúlt két hónapot, idelopni a nyár derűjét, nyugalmát.

— És azután szedreztünk a csatornában.

— És Mari megfojtott egy kiskacsát.

— Meg amikor jött az eső, teljesen átáztunk, és Mama hozott utánunk bekecset meg lajbit.

Ennek még most is örülnek. Eleinte nem tudták megkülönböztetni a kettőt, de az esőben Etára a lajbit, Marira a bekecset adta Mama, hát ez lett a különbség.

— Meg halat is fogtunk — újságolja Mari. — Apu meg elvitt vasárnap csónakázni. — Elhallgat, megdermed, hogy tilosba tévedt, lesüti fejét a tányérjába. De ez az apu csak bólint, mintha nem is hallaná, hogy a másik apu is szóba került.

— Hát aztán kaptatok-e valamit?

— Kétszáz forintot! — vágják rá egyszerre, jogos büszkeséggel. Sohase volt még egyben ennyi pénzük. Pulcsit akarnak venni, anyuval a vonaton már megbeszélték. És ha marad belőle, emlékkönyvet.

— Kétszázat ketten — vagy egyikőtök?

— Négyszázat ketten!

— Gavallér az öregetek.

— Mama adta — szúrja oda Eta, sanda pillantást vetve a férfira. Úgy látszik, most elégedett. Sűrűn keveselli a gyerektartást, pedig Mama csomagot is szokott küldeni.

Mari megtalálta a labdát, még a régi házban búcsúzott el tőle. Első dobásra kiüti az ablakot a verandán.

— Melyik kezeddal dobtad? — hallja Eta rögtön a csörömpölés után, majd mindjárt a csattanást is Mari párnás kezén. Kezdődik! Várja húga siró hangját, de úgy látszik, végre már leszokik a nyávogásról Mari is.

Miért tud Mari könnyebben felejteni? Mert kisebb? Ha ütik, ordít, azután szalad játszani, képes még énekelni is.

Már anyunak hízeleg:

— Elmehetünk Évákhoz? — S hogy ne tűnjön túl nagynak a kérés, azonnal hozzát teszi: — Csak egy kicsit leszünk ott.

— Jó, nem bánom — enged az anyjuk a némaságból. — Még jó, hogy nem egyenesen oda mentetek.

Az apjuk utánuk kiált:

— De hatra itthon vagytok!

— Igen — nevetnek vissza, Mari még integet is.

Az augusztusi est békét és nyugalmat áraszt. Nagyapa mindig ilyenkor tért haza a tsz-ből, kint várták, aztán jött még a vacsora, ők is ettek újra nagyapával.

— Nézd! — mutat Eta a csillagokra. — Pont olyanok, mint...

Nem fejezi be, észreveszi, hogy butaság. Olyanok, mint otthon. A csillagok itt is olyanok. Nincs minden falunak külön csillagos ege.

— Ki fogunk kapni — pityereg Mari, mindjárt sírás lesz belőle.

— Bőgjél csak, bőgőmasina.

Szaladnak. Összekötött szandáljuk himbálózik a kezükben.

— Ma este nem kaptok vacsorát.

Majdnem felsóhajtanak. Jó lenne ennyivel megúszni. Nem is éhesek.

— Tíz percig gondolkodtok, mit választotok: verést-e, vagy ideadtok ötvenötven forintot a pénzetekből.

Összenéznek. Ilyen még nem volt.

— Tíz percig gondolkodtok. Addig nem szólhattok egymáshoz. — Átmegy a másik szobába az új bútorárhoz.

Nagy lett a csend. Ha szabad lenne, akkor sem tudnának egymással mit beszélni. Mindketten érzik, hogy egyedül maradtak. Marit összegörnyeszti a furcsa félelem, mintha pincébe zárták volna éjszaka. Etát megbénítja, hogy nem védheti meg a kisebbet, hiszen ő maga is tehetetlen.

Itt egyedül kell határozni mindkettőjüknek.

Ilyen még nem volt. Máskor, ha elmulasztottak vagy elrontottak valamit, valahogy *járt* érte a verés. Aztán el lehetett volna felejteni. Ha újból azt akarták volna csinálni, amiért kikaptak, akkor emlékeztek: apu vagy anyu *ezt* nem szereti.

Elkéstek, hibáztak, ez igaz. Hatra haza kellett volna érniük. Most meg kilencre jár. Nem fogadtak szót. Rosszak voltak. Ki kellene kapniuk. De a pénzükért kikerülhetik ezt a verést.

Eta megígérte magának a nyáron, hogy kerül minden összetűzést, ha újra iskolás lesz. Most meg, már iskola előtt, máris belegabalyodott.

Mari ugyan miről gondolkodik? A pulcsiról, amit elveszít és a nadrágszíjról, amit kikerülhet?

— Jöhetsz, idősebb! — Eta engedelmesen indul, de most már nemcsak ezt az embert utálja, hanem saját magát is.

— Te következel, Mari! — Az ajtóban kerülnek el egymást, némán, leszegett fejjel, mintha az egymásra nézés is tilos volna.

Ez hamar ment. Megúszták sírás és hurrák nélkül. Mari mégis támolyog, mintha nagyon megverték volna.

„Szörnyű — gondolja Eta. — Szörnyű, hogy ez tudta, mit fogunk választani. Ez a disznó tudta előre.”

Egymásra néznek a hűgával. Véletlenül. Szégyellik magukat. Mintha csúnyán összemocskolódtak volna. És nem megnyugtató, hogy mind a ketten.

